

Posudek diplomové práce

Mgr. Ludmila Míchalová-Mikšíková: Rozbor písní k večeři Páně

Rozbor písní k večeři Páně (VP) v podání diplomandky představuje výsledek spolupráce mezi obory hymnologie, systematické teologie a dějin. Důvod svého zaměření zdůvodňuje autorka existenciálně a má za to, že právě církevní písňová tradice může odhalit další aspekty této svátosti (7). Proto ani nezůstává u písní, resp. zpěvníků jedné tradice, koná svou práci v ekumenické šíři.

Tomuto cíli odpovídá i zvolená struktura práce. Nejprve představuje obecně a velmi stručně základní termíny, se kterými bude pracovat. Vychází z pojmu hymnologie, kterou definuje v návazání na standardní německé autory v tomto oboru jako teologii duchovní písně, kde je předmětem slovo i tón (9). K podobnému výsledku dochází i „hermeneutická hymnologie“ (12), ptající se na působnost zpívaného slova. Ve své práci se diplomandka však vědomě rozhoduje pouze pro analýzu textové stránky písní (17). Může být tedy otázkou, proč se nevěnovala i hudební stránce, když vyjadřuje svůj souhlas s tezí, že je „stěžejní, aby korespondoval smysl obsahu s formou“ (12). Co je touto formou vlastně myšleno? Co znamená pro analýzu písní, věnuje-li se pouze textové stránce?

V další části pojednává autorka metodu analýzy písní. Opírá se o tři klasické autority německo-švýcarské provenience – A.Martiho, H.-J.Stefana a M.Rößlera (Stefan je „Jürg“, nikoliv „Jürgen“), jejichž metody popisuje, a tvoří svou vlastní, čtvrtou. Koncentruje se na funkci a formu písně, historický kontext vzniku, jazykový a teologický rozbor, vztah k biblickým předlohám a aktuálnost. Kriteria této „aktuálnosti“ jsou spíše subjektivně a esteticky laděná. Je trochu škoda, že autorka se právě na tomto místě nenechala více strhnout svým tématem například k úvaze, které jsou zdůrazňované motivy VP v současné praxi vlastní církve (ČCE), a které motivy písní této praxi neodpovídají – jsou překonané? Teologicky nekorektní? Nebo naopak by měly tuto současnou praxi korigovat obsahy většinou reformačních písní?

Stěžejní část práce tvoří rozbor devíti písní z Evangelického zpěvníku ČCE podle zvolených kritérií. Autorka se zde musela vyrovnávat s učením o VP jak v husitství tak v Jednotě bratrské. Písně této tradice tvoří převážnou část jmenovaného zpěvníku. Pro čtenáře ovšem zůstane i přes drobnou poznámku na str. 20 poněkud skryto, jakým způsobem písně ke své analýze autorka vybírala. Je zřejmé, že autorka vybrala jen písně uvedené v oddílech zpěvníků pro VP. Proč nevyhledala i další možné písně? A jde o písně, které jsou určeny ke zpěvu při VP, nebo jsou to písně „o“ VP? Za zamyšlení by jistě stála skutečnost, že v ČCE se zpívají při VP velmi často písně z EZ 103, 308, 397 nebo i 545. Nehledě na to, že i Agenda ČCE (díl II., 396) doporučuje celou škálu dalších písní, které možná kompenzují zjištěné nedostatky. Jistě by šlo polemizovat se zjištěním (76), že chybí například písně zvoucí ke svátosti (462 je jedno velké pozvání!) nebo píseň s prosbou o Ducha svatého při slavení VP. Je otázka, kdy by se podobná píseň zpívala. V rámci standardního liturgického pořádku by to mohlo znít nelogicky, kdyby po epiklézi zazněly další prosby o Ducha.

Ve třetí hlavní kapitole jsou pojednány písně k VP ze zpěvníků dalších čtyř církví. Autorka zde upouští od metody analýzy, snad pro množství materiálu, soustřeďuje se již jen popis zpěvníků, jejich strukturu a registraci hlavních témat, týkajících se VP (51). Poněkud nepochopitelné je, proč kapitola 3.1.5 znovu tematizuje Evangelický zpěvník, tato kapitola měla být umístěna v úvodu ke kapitole druhé.

Žel, celkový dojem značně kazí seznam literatury. Je skutečně nejen nestandardně, ale i dosti špatně zpracován. Jednak by bylo žádoucí u podobné práce rozdělit seznam na primární a sekundární literaturu, jednak mnohé údaje (články ze sborníků) neodpovídají žádnému bibliografickému standardu. O nesčetném množství chyb v samotném textu tohoto seznamu nemluvě.

Přes mnohé otázky, které u předložené práce vznikají, je třeba vyzdvihnout, že jde o téma vcelku nové, zpracované originální analytickou metodou, opírající se o současné trendy hymnologického bádání. A je možno také povědět, že autorka na mnohé zde položené otázky v textu i odpovídá, ale mnohdy tak stručně nebo obecně, že v rámci obhajoby by bylo škoda, aby nebyly znovu zdůrazněny.

Práci doporučuji k obhajobě.

ThDr. Ladislav Beneš

V Pardubicích 25.1.2010